ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ

Επιμορφωτικό Πρόγραμμα:

«Σχεδιασμός και εφαρμογή δράσεων πολιτικής προστασίας σε τοπικό επίπεδο»

«Ο ρόλος των Ο.Τ.Α. στην πρόληψη και την αποκατάσταση»

M.Δανδουλάκη

Πολιτικός μηχανικός, Δρ.Πολεοδομίας και Χωροταξίας

Περιεχόμενα της παρουσίασης

- Ολοκληρωμένη διαχείριση καταστροφής
- Πρόληψη: Σχεδιασμός και μέτρα για τη μείωση της διακινδύνευσης
- Ρόλος των Ο.Τ.Α. στην ολοκληρωμένη προστασία από καταστροφές
- Η περίπτωση «πλημμύρες»
- Μελέτη περίπτωσης: Η ανασυγκρότηση της Καλαμάτας από τους σεισμούς του 1986
- Δασικές πυρκαγιές: Ο ρόλος των ΟΤΑ στην πρόληψη και αποκατάσταση
- Σύνοψη

Ολοκληρωμένη διαχείριση καταστροφής

Η αποκατάσταση και ανασυγκρότηση έχουν τις βάσεις τους στη διαχείριση της έκτακτης κατάστασης και συνδέονται με την πρόληψη και το μετριασμό των καταστροφών.

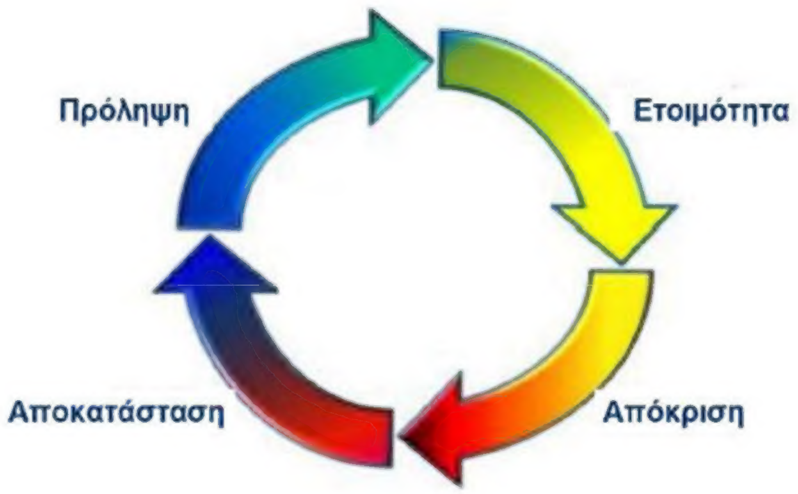

Είναι σημαντικό η προστασία από καταστροφές να θεωρείται ολοκληρωμένα σε βάθος χρόνου και να βασίζεται σε συνδυασμούς μέτρων και επεμβάσεις που αφορούν όλες τις φάσεις μιας καταστροφής.

Ολοκληρωμένη διαχείριση καταστροφής

Σύμφωνα με το Νόμο 3013/2002 **(άρθρο 1, παρ.2, εδ.α)**

... για την επίτευξη του σκοπού της πολιτικής προστασίας **«εκπονούνται σχέδια και προγράμματα πρόληψης, ανά κατηγορία κινδύνου, λαμβάνονται μέτρα ετοιμότητας και αναλαμβάνονται δράσεις <u>πρόληψης, ετοιμότητας, αντιμετώπισης και αποκατάστασης</u>».**

Πρόληψη: Σχεδιασμός και μέτρα για τη μείωση της διακινδύνευσης

Βασικές συνιστώσες της διακινδύνευσης

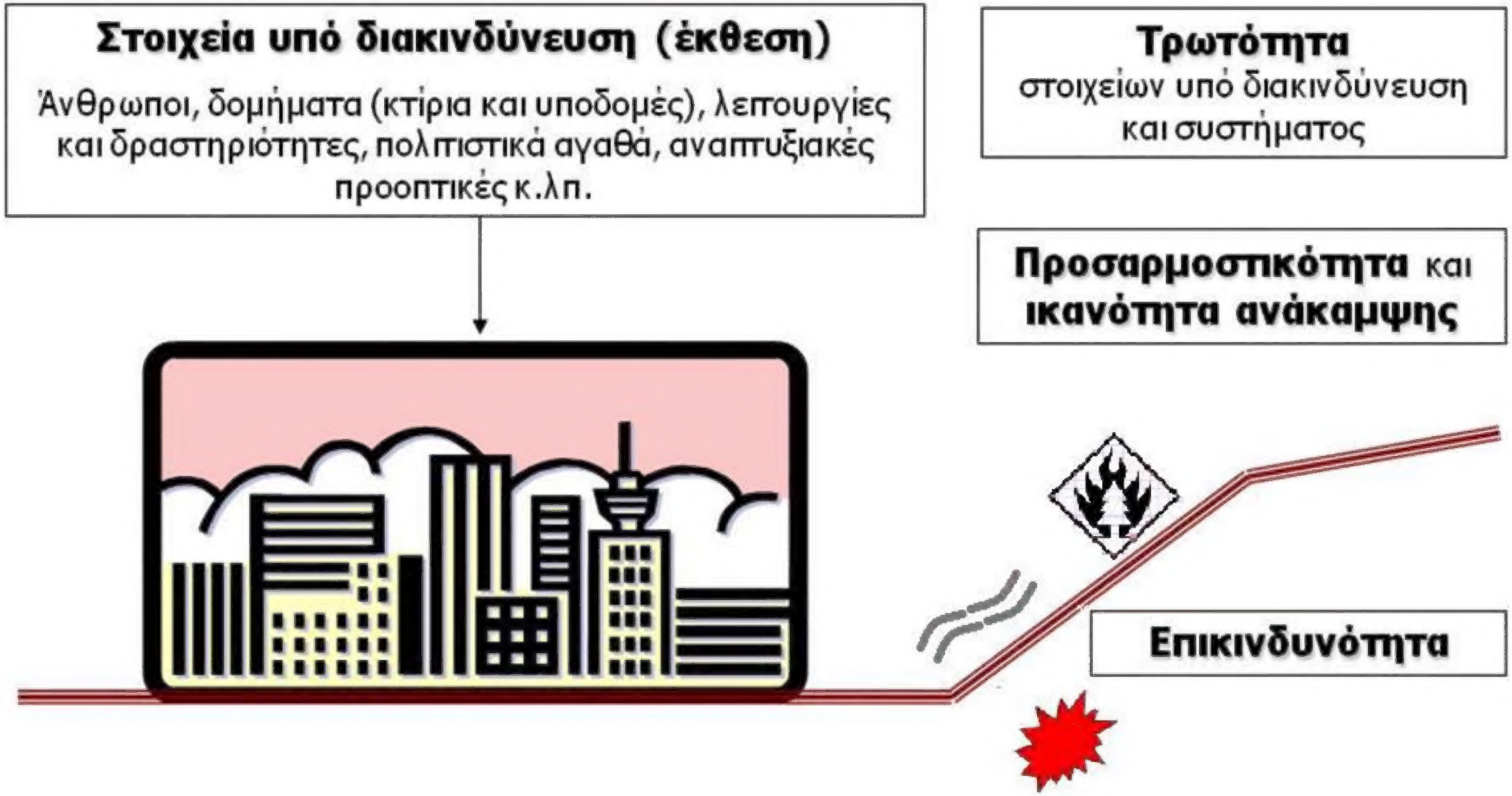

Πρόληψη: Σχεδιασμός και μέτρα για τη μείωση της διακινδύνευσης

Ο προληπτικός σχεδιασμός και οι δράσεις πρόληψης συνδέονται με **μακροπρόθεσμες επεμβάσεις** για **μείωση της επικινδυνότητας,** για **μείωση της έκθεσης** στον κίνδυνο, για **μείωση της τρωτότητας** και για **αύξηση της ικανότητας ανάκαμψης.**

Οι επεμβάσεις αποσκοπούν κυρίως στη μεταβολή των **χαρακτηριστικών του δομημένου περιβάλλοντος,** των **πληθυσμιακών και οικιστικών πυκνοτήτων,** της **κατανομής και έντασης των χρήσεων της γης,** καθώς και στη **δημιουργία μιας νοοτροπίας πρόληψης** στην κοινωνία. Συνδέονται με **βασικές αναπτυξιακές επιλογές.**

Πρόκειται για επιλογές που συνδέονται με την επιδίωξη βιώσιμης ανάπτυξης και ποιότητας ζωής.

Γιατί η Τοπική Αυτοδιοίκηση να αναλάβει δράσεις για την πρόληψη και μετριασμό των καταστροφών;

Το πολιτικό όφελος από την προληπτική δράση είναι κατά κανόνα πολύ μικρό, ιδίως μάλιστα αν η δράση αυτή είναι επιτυχημένη και η καταστροφή δεν συμβεί.

Τα οφέλη από την αποτροπή μιας καταστροφής δεν γίνονται αντιληπτά, επειδή το να μην συμβεί καταστροφή θεωρείται από τον πληθυσμό αναμενόμενο και αυτονόητο.

Αντίθετα, η επιτυχημένη διαχείριση της κατάστασης έκτακτης ανάγκης αφού συμβεί μια καταστροφή προβάλλεται και δημιουργεί πολιτικά οφέλη ευκολότερα.

Οι πολίτες αναμένουν πάντως από τους αιρετούς εκπροσώπους τους να περιορίσουν την πιθανότητα απωλειών και ζημιάς από καταστροφή.

Γιατί η Τοπική Αυτοδιοίκηση να αναλάβει δράσεις για την πρόληψη και μετριασμό των καταστροφών;

Οι καταστροφές εξανεμίζουν μελλοντικούς πόρους, αλλοιώνουν το περιβάλλον, καταστρέφουν υλικά και άυλα αγαθά μεγάλης αξίας, έχουν μακροπρόθεσμες κοινωνικές, οικονομικές και αναπτυξιακές επιπτώσεις που μπορεί να μετακυληθούν από τόπο σε τόπο και από γενιά σε γενιά.

Η αποτροπή ττων καταστροφών αποτελεί βασικό στοιχείο της βιώσιμης ανάπτυξης.

Η προαγωγή ενός ενισχυμένου ρόλου των Ο.Τ.Α. στην πρόληψη των καταστροφών συνδέεται με τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η θεώρηση των δράσεων πρόληψης και μετριασμού των καταστροφών στα πλαίσια της βιώσιμης ανάπτυξης είναι **η σύγχρονη πρόκληση που καλεί για συνδυασμένες δράσεις σε όλα τα επίπεδα, από το τοπικό στο παγκόσμιο.**

Πλημμύρες: Ο ρόλος των Ο.Τ.Α.

- Να διαμορφώνουν πολιτικές για τη διαχείριση των περιοχών υψηλού κινδύνου, οι οποίες θα ενσωματωθούν σε ένα γενικότερο πλάνο διαχείρισης των λεκανών απορροής
- Να επιδιώξουν την απόκτηση των ακίνητων που βρίσκονται σε περιοχές υψηλού κινδύνου και τη μετεγκατάσταση επιχειρήσεων και κατοικιών που υπάρχουν εκεί
- Να θεσμοθετήσουν και να εφαρμόσουν μέτρα (χωροταξικά, πολεοδομικά, φορολογικά, οικονομικά κίνητρα κλπ.), ώστε να μειώσουν την ανάπτυξη στις περιοχές υψηλού κινδύνου
- Να δημιουργήσουν οικονομικά κίνητρα για λήψη αντιπλημμυρικών μέτρων από επιχειρήσεις και νοικοκυριά
- Να δημοσιοποιήσουν και να διαθέσουν στο κοινό τις πληροφορίες για τους κινδύνους μιας πιθανής πλημμύρας

Πηγή: APELL, 2004. APELL and floods: a community-based approach for disaster reduction.

Πλημμύρες: Ο ρόλος των Ο.Τ.Α.

- Να προωθούνται και εφαρμόζονται από το Δημοτικό Συμβούλιο ρυθμίσεις που αφορούν τη δόμηση και την ανάπτυξη σε περιοχές με υψηλό κίνδυνο πλημμύρας
- Να σχεδιάζονται και κατασκευάζονται πάρκα, ανοιχτοί χώροι αναψυχής κ.λπ.σε περιοχές επιρρεπείς στις πλημμύρες
- Να λαμβάνεται υπόψη ο κίνδυνος πλημμύρας στο σχεδιασμό και προγραμματισμό (πολεοδομικό, έργων, αναπτυξιακό κλπ.) σε τοπικό επίπεδο
- Να προάγεται η οικονομική ανάπτυξη, αλλά παράλληλα να γίνεται ενημέρωση για την έκθεση στους κινδύνους της πλημμύρας σε ορισμένες περιοχές του ΟΤΑ
- Να γίνονται έλεγχοι για διάβρωση του εδάφους, να προάγεται η βιώσιμη διαχείριση υδάτινων πόρων, αλλά παράλληλα να προωθείται ο σχεδιασμός και η λήψη μέτρων έκτακτης ανάγκης
- Να ενημερώνεται ο πληθυσμός για τον κίνδυνο πλημμύρας και για τα μέτρα προστασίας σε ατομικό και οικογενειακό επίπεδο

Η Περίπτωση της Καλαμάτας μετά από τους σεισμούς του 1986

Η αποκατάσταση του δομημένου περιβάλλοντος σε τρεις άξονες:

Σεβασμός του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου Καλαμάτας και τόνωση του πολεοδομικού σχεδιασμού.

Στεγαστική αποκατάσταση: επισκευή των βλαμμένων οικοδομών (ιδιωτικών και δημοσίων), κατεδάφιση και ανακατασκευή των κατεδαφιστέων κτιρίων, μέτρα για την τόνωση της οικοδομικής δραστηριότητας και προγράμματα για την παροχή κοινωνικής στέγης, έκδοση κανονισμών, οδηγιών και συστάσεων για την αύξηση της σεισμικής ασφάλειας των κτιρίων και έργων που κατασκευαζόταν ή επικευαζόταν.

Διατήρηση της προσεισμικής φυσιογνωμίας της πόλης: αποκατάσταση διατηρητέων κτιρίων και μνημείων, διατήρηση της μορφολογίας κτιρίων και συνόλων, διατήρηση του ιστορικού κέντρου της πόλης.

Η Περίπτωση της Καλαμάτας μετά από τους σεισμούς του 1986

Στόχοι της ανασυγκρότησης:

- Να αποκατασταθεί ποσοτικά και ποιοτικά ο δομικός πλούτος, τουλάχιστον στα προσεισμικά επίπεδα
- Να μετεγκατασταθούν οι διάφορες χρήσεις σε μη μόνιμο κέλυφος, ανεκτό ωστόσο από άποψη ποιότητας, ώσπου να αποκατασταθεί το μόνιμο κέλυφος.
- Να τονωθεί η οικονομική και κοινωνική ζωή της περιοχής.
- Να τεθούν οι βάσεις για την αναπτυξιακή ανασυγκρότηση (οικονομική και κοινωνική) της περιοχής με συγκεκριμένα μέτρα πολιτικής και έργα.

Δασικές πυρκαγιές: Ο ρόλος των ΟΤΑ στην πρόληψη και αποκατάσταση

Εκτός των βραχυπρόθεσμων μέτρων (σχετική ετήσια εγκύκλιος της ΓΓΠΠ), μεσο- μακροπρόθεσμες δράσεις πρόληψης:

- Σχεδιασμός του χώρου και εφαρμογή του
- Έλεγχος χρήσεων και δραστηριοτήτων στις περιαστικές περιοχές
- Κατάλληλη και βιώσιμη διαχείριση απορριμμάτων
- Προστασία των προστατευόμενων περιοχών
- Αναζωογόνηση της υπαίθρου και ειδικότερα τόνωση της αστικής διαχείρισης.

Δασικές πυρκαγιές: Ο ρόλος των ΟΤΑ στην πρόληψη και αποκατάσταση

Την ανάπτυξη οικονομικών δραστηριοτήτων του πρωτογενή τομέα στα χερσαία οικοσυστήματα, ώστε να μειώνεται η βιομάζα και να απομακρύνεται ο κίνδυνος καταστροφικών πυρκαγιών,

Το σχεδιασμό του χώρου και εφαρμογή του σε περιοχές που δέχονται οικιστικές πιέσεις, όπως οι περιαστικές και παραλιακές, ώστε να αποτρέπεται κατά το δυνατόν η ανεξέλεγκτη δόμηση πριν και μετά την δασική πυρκαγιά

Τον έλεγχο της δόμησης και των δραστηριοτήτων στην ζώνη μείξης δάσους - οικισμού

Την ενημέρωση του κοινού, ιδιαίτερα των αγροτικών και περιαστικών περιοχών, για τους τρόπους αποφυγής των δασικών πυρκαγιών και καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης

Σύνοψη

Η μείωση των καταστροφών αποτελεί κεντρική επιδίωξη των σύγχρονων κοινωνιών.

Η μείωση των καταστροφών απαιτεί συνεχή δράση σε όλες τις φάσεις του κύκλου μιας καταστροφής (πρόληψη, αντιμετώπιση, αποκατάσταση). Προϋποθέτει μια ολοκληρωμένη θεώρηση του ζητήματος στα πλαίσια της περιβαλλοντικής προστασίας και της βιώσιμης ανάπτυξης.

Στα πλαίσια αυτά η μείωση των καταστροφών εξυπηρετείται από ένα ευρύ φάσμα σχεδιασμών, προγραμματισμών και δράσεων των ΟΤΑ σε συνεχή και καθημερινή βάση. Δεν συνιστά λοιπόν μια τομεακή δράση πολιτικής προστασίας, αλλά διατρέχει όλο το εύρος αρμοδιοτήτων και δράσεων των ΟΤΑ.